

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 2 april 1927 kl. 5 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, I: 168, angående nödvändigheten av expropriation såsom ett yttersta medel för vissa jordfrågors lösning.

Motionen. I en inom första kammaren väckt och till dess *andra* tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 168, har herr *Lindhagen* hemställt, att första kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville

1:o) begära att vid övervägandet av jordfrågorna jämväl beaktas nödvändigheten av ett expropriationsförfarande såsom ett yttersta medel i strävandet för rikets kolonisation, utbrytning av arrendejordbruk samt fulländning av ofullkomliga jordbruk;

2:o) om detta ej bifalles, åtminstone hemställa, att det för 1925 års kolonisations-sakkunniga i deras instruktion intagna förbudet att befatta sig med expropriationsfrågan måtte varda upphävt.

Beträffande motivering får utskottet hänvisa till motionen.

*Andra lag-
utskottet
1926.*

Frågan om expropriation för bildande eller fulländning av jordbruk var senast vid 1926 års riksdag föremål för prövning. I anledning av motionerna II: 176 och 177 avgav då andra lagutskottet utlåtande i detta spörsmål (utl. nr 14). Utskottet erinrade då om de utredningar, som redan igångsatts eller begärts rörande jordfrågor. Sålunda hade efter framställning från 1925 års riksdag genom särskilda sakkunniga utredning påbörjats, huruvida och på vad sätt kolonisation å odlingsbar mark kunde genom statliga åtgärder åvägabringas i vidare utsträckning än vad för närvarande vore fallet. Vid detta ärendes föredragning i statsrådet den 6 juni 1925 hade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet yttrat, bland annat, att han icke ansåge frågan om rätt att exproprieras odlingsmark för kolonisationsändamål böra upptagas i detta sammanhang, ehuru han ingalunda förbisåge, att för en effektiv kolonisationsverksamhet kunde komma att erfordras både en expropriationslagstiftning och andra lagstiftningsåtgärder. Vidare hade, jämväl efter framställning från riksdagen, Kungl. Maj:t dels uppdragit åt nyssnämnda sakkunniga att verkställa utredning, i vilken omfattning och under vilka former bistånd borde av staten lämnas arrendatorer för avhjälpan av de med frilösningen av arrendejordbruk förknippade finansiella svårigheter, dels ock uppdragit åt ordföranden hos förutnämnda sakkunniga, att jämte två sakkunniga personer verkställa under-

sökning rörande enskilda jordägares benägenhet att avyttra arrendejordbruk till respektive brukare samt mark för bildande av nya jordbruk liksom för utvidgning av ofullständiga jordbruk. Än vidare hade 1926 års riksdag beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning ville låta utarbета en plan för styckning av härför lämpade kronoegendomar samt för nästkommande riksdag framlägga förslag i ärendet. Lagutskottet erinrade dessutom att för riksdagen framlagts proposition med förslag till lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt (prop. nr 197).

För egen del yttrade lagutskottet därefter, bland annat, följande: »Med hänsyn till det läge, vari således föreliggande kolonisationsfråga för närvarande befinner sig, anser utskottet, att de här behandlade motionerna icke böra föranleda, att frågan om expropriationslagstiftning av riksdagen nu upptages till behandling.» Lagutskottet hemställde därefter, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna utan votering.

Motionens hemställan i dess första del innebär en förnyad begäran, att riksdagen måtte göra framställning till Kungl. Maj:t om beaktande av expropriationsförfarande såsom ett yttersta medel i strävandet för kolonisation m. m. Utskottet får då först erinra, att den i lagutskottets utlåtande berörda propositionen, nr 197, föranledde riksdagen att antaga lag av i propositionen avhandlad art samt att de av utskottet omnämnda utredningarna ännu icke slutförts. Det förhållandet, att dessa utredningar pågingo eller begärts, föranledde, som ovan nämnts, 1926 års andra lagutskott att hävda, att läget i jordfrågan vore sådant, att de i ämnet väckta motionerna icke borde föranleda ett riksdagens upptagande av spörsmålet om expropriationslagstiftning för bildande eller fulländning av jordbruk, och riksdagen biföll lagutskottets sålunda motiverade avslagsyrkande. Utskottet anser, att de år 1926 framförda skälen ännu äga giltighet och att någon ny omständighet icke tillkommit, som bör föranleda till frångående av den avvaktande ståndpunkt, riksdagen i denna fråga nämnda år intog. Då härtill kommer, att ifrågavarande utredningar beräknas vara slutförda under innevarande år och det är att förvänta, att det material, som vid dessa undersökningar samlats, bör kunna bilda en säkrare grundval än det material, som nu är allmännare känt, för bedömandet av frågan om ett expropriationsförfarande, finner utskottet det icke vara lämpligt att redan nu taga ställning till denna fråga. Av nu anförda skäl kan utskottet ej tillstyrka bifall till första delen av motionens yrkande.

Senare delen av samma yrkande innebär ett utvidgande av det uppdrag, som givits 1925 års kolonisationsakkunniga. Då varje utvidgande av de sakkunnigas uppdrag måste fördröja framläggandet av det utredningsmaterial, som enligt riksdagens år 1926 uttalade mening bör föreligga, innan ståndpunkt kan tagas till expropriationsfrågan, finner utskottet ej heller skäl biträda motionens yrkande i dess senare del.

Utskottet.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 31 mars 1927.

På utskottets vägnar:

IVAR ÖSTERSTRÖM.

Närvarande vid ärendets slutbehandling i utskottet: Se utlåtande nr 1.
